

Marian Pokropek – Profesor, którego zapamiętam (1932–2023)

Katarzyna Waszczyńska

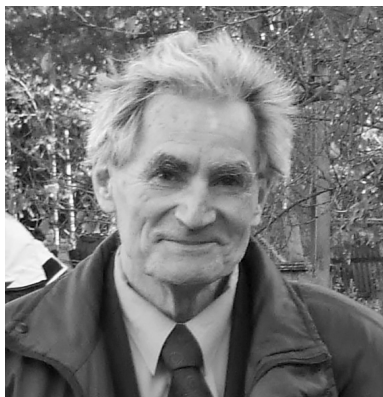
PL ISSN 0071-1861; e-ISSN: 2719-6534

DOI: <https://doi.org/10.23858/EP67.2023.3644>

<https://rcin.org.pl/dlibra/publication/276884>

Jak cytować

Waszczyńska, K. (2023). Marian Pokropek – Profesor, którego zapamiętam (1932–2023) . Etnografia Polska, 67(1–2). <https://doi.org/10.23858/EP67.2023.3644>

MARIAN POKROPEK – PROFESOR, KTÓREGO ZAPAMIĘTAM

(1932–2023)

Pierwsze kadry filmu *Podróż z Profesorem Pokropkiem* w reżyserii Marii Małanicz-Przybylskiej i Poli Rożek (Warszawa 2008)¹ przedstawiają odbitą w samochodowym lusterku część twarzy profesora Mariana Pokropka. Widać krzaczaste brwi – jeden z Jego znaków rozpoznawczych. Słysząc również jego komentarz do pokonywanej trasy, a z głosu przebija zniecierpliwienie. Widz orientuje się, że Profesor utknął przed opuszczonym szlabanem na przejeździe kolejowym...; chwilę potem pada profesorskie: „nareszcie!”. W kolejnych scenach widać biegającego i robiącego zdjęcia Profesora. Film, o którym mowa, opowiada o wyjeździe do Spycimierza (wsi w województwie łódzkim), którego celem była dokumentacja układania dywanów kwiatnych i przechodzącej po nich procesji podczas Bożego Ciała w 2007 roku.

Wspomniane krzaczaste brwi, szybkość w ruchach, czasem granicząca z nerwowością, nieustanne poszukiwanie obiektów do fotografowania, połączone z ciekawością wszystkiego i wszystkich, to wizerunek prof. Mariana Pokropka – etnografa-dokumentalisty. Należy do niego dodać jeszcze drugi, charakterystyczny dla Profesora: mówcy i wykładowcy – lekko pochyłona sylwetka, ekspresja „grających” dłoni i wzrok utkwiony w jakimś punkcie. Niektórzy (szczególnie studenci) sądzili, że w takim momencie

¹ https://youtu.be/X_6R4ZNLBko?si=kA59bUjx8WH-tBEI (dostęp: 26.10.2023).

Profesor nie rejestruje tego, co się wokół niego dzieje. Tak jednak nie było, co udowadniał trafnymi komentarzami skierowanymi do np. rozgadanych czy nieuważnych słuchaczy.

Profesor Marian Pokropek chętnie dzielił się swoją wiedzą na temat szeroko rozumianej kultury tradycyjnej². Wykorzystywał do tego literaturę, ale przede wszystkim opierał się na tym, co sam zobaczył, przeżył, czego doświadczył w trakcie prowadzonych badań i dokumentacji. Profesor cenił konkret i szczególnie etnograficzny, co wynikało z przyjętej postawy „etnografa – historyka”, rejestrującego odchodzący świat (Pokropek 2019, s. 20). Z czasem poszerzył zakres swoich działań i stał się również kustoszem (opiekunem) oraz propagatorem zgromadzonej wiedzy etnograficznej. I choć to ona była najważniejsza, starał się, by pokazywać ją na szerszym tle. Stąd w swoich wypowiedziach odwoływał się do archeologii, historii, literatury. Łatwość, z jaką to robił, dowodziła jego erudycji i pozwalała określić go jako humanistę. Ciekawość świata i potrzeba wiedzy wynikały z charakteru Profesora, ale wpływ na ich kształtowanie miał również dom rodzinny i starsi bracia.

Najstarszy brat Władysław [...] zachęcał mnie do nauki, kupując mi co tydzień jakąś książkę. Następnie sprawdzał, czy je czytałem i czy zrozumiałem treść i przesłanie płynące z ich lektury (Kosiński 2016, s. 5).

Rolę formacyjną odegrało zapewne także działanie w ramach 23. Warszawskiej Drużyny Harcerskiej, a dyscypliny i cierpliwości uczyło trenowane kolarstwo (Pokropek 2020, s. 1). Bazą dla jego wiedzy była obszerna, licząca kilka tysięcy tomów biblioteka rodzinna (Kosiński 2016, s. 5). O jej zasobach mogłam przekonać się nie raz. W pamięci pozostaną mi chwile związane z pracą nad ostatnią książką Profesora *Etnografia. Materialna kultura ludowa Polski na tle porównawczym* (2019). Kiedy pojawiały się jakieś wątpliwości czy pytania, Profesor najpierw cierpliwie tłumaczył, a następnie biegł do księgozbioru i przynosił niezbędną pozycję. Dotyczyło to prac publikowanych na przełomie XIX i XX wieku, różnych okresów XX, ale także XXI wieku.

Jeszcze inną postawę Marian Pokropek przyjmował, kiedy był gospodarzem. Starał się wówczas przede wszystkim być uważny w stosunku do osób, które go odwiedzały. Nawet jeśli wizyta okazywała się „nie w porę”, nie okazywał zniecierpliwienia, choć potrafił jasno określić granicę czasową takiego spotkania. Należy dodać, że Profesor, jego dom w Otrębusach, a z czasem również prowadzone przez niego muzeum przyciągały wiele osób: sąsiadów, osoby przyjeżdżające z Warszawy i z różnych miejsc w Polsce, gości z zagranicy (m.in. z Białorusi, Litwy, Ukrainy). Każdy był witany z życzliwością, o co dbała wspierająca Profesora żona – Stanisława.

---

² Profesor nie miałby nic przeciwko, by użyć tu określenia „kultura ludowa”, ale w swoich pracach dostrzegał problematyczność tego pojęcia. Jedyną przestrzenią, w której wykorzystywał przymiotnik „ludowy”, w zasadzie bezkrytycznie, była „sztuka ludowa”, która stała się jedną z Jego pasji kolekcjonerskich.

MARIAN POKROPEK – O SOBIE

Nie pamiętam, w jaki sposób trafił do mnie sporządzony na maszynie do pisania³ życiorys prof. Pokropka. Liczy on cztery strony, a datowany jest pismem odręcznym na 20.IX.2020, choć ma też adnotację, że jest to: „Curriculum vitae wg. tekstu z dnia 10.XI.2003 r. z uzupełnieniami za okres 2003–2020 r.”. Tekst jest opatrzony charakterystycznym profesorskim podpisem. Korzystając z tego dokumentu, warto przywołać kilka najważniejszych faktów z życia Profesora. Rozpoczyna on tak:

Urodziłem się 7 września 1932 r. w Maryjance, w woj. mazowieckim. Od 1934 r. do chwili obecnej mieszkam w Otrębusach odziedziczając, dziś już okrojoną ojcowiznę w postaci działki o powierzchni niespełna 2000 m² z budynkiem mieszkalnym i pawilonem muzealnym pobudowanym już własnymi rękoma (Pokropek 2020, s. 1).

Już w tym pierwszym zdaniu odnotowane zostały trzy istotne fakty: pierwszy związany z wiekiem Profesora, drugi – mówiący o jego przywiązaniu do rodzinnych stron, wreszcie trzeci o ważnym dla niego miejscu, czyli muzeum.

Kolejne akapity zawierają informacje o wykształceniu: ukończonej w 1946 roku szkole podstawowej w Brwinowie, uczęszczaniu do Gimnazjum im. Stefana Batorego w Warszawie⁴ i zdanej maturze⁵, a także podjęciu w 1952 roku studiów na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego. Od tego momentu rozpoczyna zdobywanie wiedzy etnograficznej. Podaje też, że:

już na II roku studiów [rozpocząłem] pracę jako dokumentalista w Instytucie Historii Kultury Materialnej PAN, by w roku następnym objąć stanowisko p.o. asystenta w Zakładzie Etnografii U.W. W 1956 r. obroniłem pracę magisterską⁶ (Pokropek 2020, s. 1).

Jak widać, studiowanie w latach 50. XX wieku różniło się od współczesnego, choćby tym, że szybciej włączano studentów w prace naukowe i dydaktyczne.

Kariera naukowa i badawcza Mariana Pokropka była związana z Zakładem Etnografii UW, przekształconym w Katedrę Etnografii, potem Katedrę Etnologii i Antropologii

---

³ Warto dodać, że Profesor był wiernym użytkownikiem maszyny do pisania. Dotyczyło to krótkich tekstów, np. dostałam tak napisany tekst o jednej z wystaw, jak i dłuższych, np. fragmentów książki *Etnografia...*, czy też korekty do kolejnych rozdziałów (ich wydruku komputerowego). Czasem maszynopis był korygowany, a uwagi wpisywane ręcznie. Można powiedzieć, że tak przygotowywany tekst pokazywał techniczną stronę warsztatu pisarskiego Profesora, ale też dowodził, że czytał On swoje teksty po napisaniu.

⁴ Gimnazjum to po II wojnie światowej nosiło nazwę Państwowe Gimnazjum i Liceum im. Stefana Batorego, od 1952 r. zaś przemianowano je na X Szkołę Ogólnokształcącą Stopnia Licealnego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci. Do swojej nazwy II Liceum im. Stefana Batorego wróciło w 1958 r. (<https://batory.edu.pl/historia>, dostęp: 29.10.2023).

⁵ Marian Pokropek zdał maturę w Gimnazjum im. Tadeusza Czackiego, bo jak napisał, jego gimnazjum zostało zamknięte (Pokropek 2020, s. 1).

⁶ Praca magisterska dotyczyła architektury drewnianej z terenów Kurpiów Puszczy Zielonej. Została ona opublikowana w 1962 r., a także, z uzupełnieniami, w 2016 r.; por. przyp. 13 i 14.

Kulturowej, a następnie w Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej. To w tej jednostce obronił doktorat w 1964 roku⁷, a po otrzymaniu w 1978 roku stopnia doktora habilitowanego w zakresie etnografii Słowiańszczyzny⁸ został kierownikiem Zakładu Etnografii Polski i Słowiańszczyzny. W 1991 roku został mianowany na stanowisko profesora nadzwyczajnego, a później – profesora zwyczajnego. Cały czas był zaangażowany w proces dydaktyczny, prowadził zajęcia m.in. z Etnografii Słowian, Etnografii regionalnej Polski, Historii etnografii Polski, Kultury materialnej, Architektury drewnianej, Muzeów na wolnym powietrzu itd. W latach 1956–1981 czynnie uczestniczył w Międzyuczelnianych Obozach Etnograficznych, kształcąc wielu młodych etnografów z różnych ośrodków w Polsce⁹. Prowadził też badania etnograficzne: w Polsce (w ramach Polskiego Atlasu Etnograficznego), a także w Bułgarii, Serbii, Macedonii, Chorwacji, Słowenii, Białorusi, Litwie, Ukrainie (Pokropek 2020, s. 2). Z każdego miejsca przywoził bogatą dokumentację fotograficzną. Po latach okazało się, że w ten sposób powstało unikalne archiwum fotograficzne, liczące „kilkadziesiąt tysięcy negatywów dokumentujących zjawiska kultury różnych kategorii, czasu i miejsca” (Pokropek 2019, s. 22).

Z innych aktywności Mariana Pokropka należy wymienić jego zaangażowanie w powoływanie i organizację jednostek muzealnych. Wśród nich znalazły się: Muzeum Uniwersytetu Warszawskiego¹⁰, a także muzea na wolnym powietrzu, m.in. w Ciechanowcu¹¹, Sierpcu i Wasilkowie.

W 2002 roku Profesor przeszedł na emeryturę, ale nie zakończył swojej aktywności naukowej, badawczej i dokumentacyjnej. Marek Arpad Kowalski konstatował: „mimo, nazwijmy tak, dojrzałego wieku, ciągle chce się [Mu – KW] jeździć, zbierać, gromadzić, inwentaryzować, rejestrować” (2005, s. 429).

PUBLIKACJE

Profesor Marian Pokropek był autorem wielu artykułów, recenzji, katalogów wystaw, a także kilkunastu książek. Ich tematyka koncentruje się przede wszystkim na trzech zagadnieniach: architekturze drewnianej, muzealnictwie i sztuce ludowej. Wszystkie powstały na podstawie prowadzonych badań, czasem wieloletnich, jak np. *Atlas sztuki ludowej i folkloru w Polsce* (1978) czy *Przewodnik po izbach regionalnych w Polsce* (1980)¹². Warto dodać, że do dzisiaj nie przygotowano publikacji o podobnej tematyce.

⁷ Praca doktorska „Rozwój osadnictwa i budownictwa wiejskiego na Podlasiu”.

⁸ Podstawą była praca „Budownictwo ludowe w Polsce, geneza, rozwój, zróżnicowanie regionalne”.

⁹ O tym okresie można przeczytać w tekście Grażyny Czerwińskiej *Mr Jekyll i pan Hyde – czyli podwójne życie Pokropka* (2005).

¹⁰ „W latach 1980–91 brałem udział w pracach nad organizacją i powołaniem Muzeum Uniwersytetu Warszawskiego. Przez kilka lat pełniłem funkcję kierownika t.zw. «Zakładu Badawczo-Naukowego pod nazwą Muzeum Uniwersytetu Warszawskiego». Ze względu na liczne obowiązki dydaktyczne i naukowo-badawcze rezygnuję z funkcji kierownika zasiadając jedynie przez dwie kadencje w Radzie Naukowej Muzeum U.W.” (Pokropek 2020, s. 3).

¹¹ Patrz Mosiewicz, Uszyński 2005.

¹² Twórczość pisarską Profesora opisuje w swoim artykule Marek Arpad Kowalski (2005).

Profesor często wracał do swoich wcześniejszych opracowań, a zachęta w postaci możliwości weryfikowania zawartych w nich informacji i ich uzupełniania sprawiały, że podejmował się takiej pracy. Jednym z takich przykładów może być książka o kurpiowskiej architekturze drewnianej, która po raz pierwszy ukazała się w 1962 roku¹³. Współpraca z Muzeum Kurpiowskim w Ostrołęce zaowocowała drugim, poszerzonym wydaniem w 2016 roku (Pokropek 2016a). Innym przykładem może być nieduża publikacja poświęcona wytwórczości i sztuce ludowej Pojezierza Suwalsko-Augustowskiego, wydana w 1979 roku (Pokropek 1979). W 2010 roku zyskała ona swoją nową, zdecydowanie obszerniejszą odsłonę w książce *Ludowe tradycje Suwalszczyzny*.

Ja z kolei miałam szansę współpracować z prof. Marianem Pokropkiem przy wspomnianej już *Etnografii. Materialnej kulturze ludowej Polski na tle porównawczym* (2019) – określanej jako *opus magnum*. Pierwotnie miał to być podręcznik o kulturze materialnej dawnej wsi, przeznaczony dla osób studiujących archeologię. Podczas prac nad tekstem stało się jednak jasne, że książka będzie czymś więcej. Tak powstała ponad sześciusetstronicowa synteza wiedzy o tradycyjnej kulturze materialnej Polski z odniesieniami do kultur społeczności z obszaru Słowiańszczyzny – swoista kontynuacja pierwszego tomu *Kultury ludowej Słowian* Kazimierza Moszyńskiego (1929) i dialog z tym dziełem.

Większość książek Mariana Pokropka znajduje się w mojej bibliotece. Niektóre z nich otrzymałam od Profesora, inne kupiłam (co czasem wymagało przeszukania rynku antykwarycznego). W pierwszym przypadku starałam się uzyskać dedykację Autora. Nie było to łatwe, bo prof. Pokropek, choć cieszył się z zainteresowania swoimi publikacjami, to unikał (jak mógł) ostantacyjnego chwalenia się nimi, a za takie uznawał podpisywanie książek. Z tego powodu nie mam wiele wpisów, ale zwracają one uwagę ze względu na osobisty charakter:

Pani Katarzynie Waszczyńskiej, mojej sympatii etnograficznej za Jej wkład w badanie Suwalszczyzny od M. Pokropka, luty 2017 r.

Dla Kasi Waszczyńskiej z podziękowaniem za współpracę podręcznikową – M. Pokropek, Otrębusy, 15.1.2019.

Wyrazy przyjaźni czy sympatii były wyrażane przez Profesora także w wysyłanych życzeniach świątecznych. Ostatnie przywiozłam z Otrębusów w grudniu 2022 roku. Profesor bardzo przepraszał, że tylko je podpisuje...

JAKIE TO PIĘKNE! MUZEUM SZTUKI LUDOWEJ W OTRĘBUSACH

Muzeum Sztuki Ludowej w Otrębusach powstało w wyniku wieloletniej pracy badawczej Mariana Pokropka, związanej z przedstawieniem

¹³ *Materiały do historii budownictwa ludowego z terenu Kurpiowskiej Puszczy Zielonej*, Warszawa: IHKM PAN, nr 5, 1962.

stanu kultury i sztuki ludowej, obejmującego zabytki architektury i budownictwa drewnianego, muzea, zespoły i imprezy folklorystyczne i przede wszystkim wykaz twórców ludowych ze wszystkich dziedzin twórczości: rzeźby, malarstwa, tkactwa, garncarstwa, wycinankarstwa, plastyki obrzędowej itd. (Pokropek 2016b, s. 8).

Prace te stały się impulsem dla zainteresowań naukowych, ale również kolekcjonerskich. Te ostatnie ugruntowała znajomość i współpraca z Ludwigiem Zimmererem – niemieckim dziennikarzem i kolekcjonerem sztuki ludowej. Dzięki nim powstał pomysł powołania muzeum, które ostatecznie zostało zbudowane i zorganizowane przez Mariana Pokropka na terenie jego działki, za zdobyte przez niego pieniądze i jego rękoma (Pokropek 2016b, s. 10–12). Charakter zbiorów dookreśliły natomiast prace twórców ludowych (oraz nieprofesjonalnych) o tematyce religijnej i historyczno-patriotycznej. Ich pozyskiwania nie zakończyło otwarcie muzeum w 1996 roku¹⁴. Kolekcja rozrasta się, przekroczyła już 10 tysięcy eksponatów (Pokropek 2020, s. 4), prezentowanych na licznie organizowanych wystawach.

Po przejściu prof. Pokropka na emeryturę muzeum stało się jednym z ważniejszych miejsc jego aktywności: cały czas coś ulepszał, reperował, dobudowywał, porządkował. Przede wszystkim jednak przygotowywał wystawy. Zapraszał na nie głównie telefonicznie, prosząc o przekazanie informacji dalej. Nie przyjmował odmowy. Podobnie więc jak wiele innych osób, przyjeżdżałam posłuchać kolejnej opowieści, zarazić się energią i ciekawością świata, którą nieustannie zaskakiwał. Zdarzało się, że podczas takich spotkań ktoś przynosił nowy „zabytek”. Profesor oglądał wnikliwie, ale ocenę chował dla siebie, ukrywając ją za pełnym zachwytem okrzykiem „jakie to piękne!”. Dopiero potem, o ile się jeszcze o tym pamiętało, będąc pod wpływem innych wrażeń, można było stwierdzić, na ile dar był wartościowy. Bo choć eksponowanie nie było łatwe, to ciekawsze prace były widoczne.

Muzeum stawało się również platformą reagowania na rzeczywistość społeczno-polityczną. Tak było z wystawą popierającą protestujących Białorusinów w 2020 roku¹⁵ czy Ukraińców walczących z agresją rosyjską – w 2022 roku¹⁶. To był sposób Profesora na wyrażenie zdania i zmuszenie do refleksji.

JUBILEUSZE, UHONOROWANIA

W swoim długim życiu prof. Marian Pokropek obchodził kilka jubileuszy związanych z aktywnością zawodową czy osiąganym wiekiem. Jednym z nich były 90. urodziny Profesora obchodzone podczas wernisażu wystawy prac Jana Chodary – rzeźbiarza

¹⁴ Warto dodać, że Muzeum Sztuki Ludowej w Otrębusach otrzymało statut od Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego i znajduje się w ministerialnym spisie muzeów prywatnych.

¹⁵ „Sztuka ludowa Białorusi w zbiorach Muzeum Sztuki Ludowe w Otrębusach, wystawa okolicznościowa w imię solidarności z Narodem Białoruskim w walce o jego stanowienie” – wernisaż odbył się 12.09.2020 r.

¹⁶ „Ukraińska sztuka ludowa w zbiorach Muzeum Sztuki Ludowe w Otrębusach” – wernisaż odbył się 22.05.2022 r.

z Roztocza (17.09.2022 r., Otrębusy). Jednym z prezentów, które otrzymał, był t-shirt, nawiązujący do piłkarskich koszulek reprezentacji Polski – miał na plecach nazwisko i numer (w tym wypadku wiek), a z przodu, na piersi – orzełka w koronie (odwołanie sportowe, ale też do postawy patriotycznej, która wyróżniała jubilata). Profesor, pokazując zgromadzonym podarunek, śmiał się szczerze i zaraźliwie...

W grudniu tego samego roku otrzymał złoty medal „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”¹⁷. Uroczystość była kameralna. Kilka dni później rozmawialiśmy o tym wydarzeniu. Profesor wydawał się zadowolony – odebrał to jako dowód uznania Jego wieloletniej działalności naukowej, badawczej, popularyzatorskiej. Ostatnim uhonorowaniem Profesora, niestety już pośmiertnym, było przekazanie na ręce żony i córki pamiątkowego medalu honorowego obywatela¹⁸ Gminy Brwinów. Pani Stanisława zdradziła, że Profesor przez lata odmawiał jego przyjęcia, mimo że czuł się bardzo związany z miejscem zamieszkania i tutejszą społecznością. Ostatecznie jednak, namówiony przez nią – wyraził zgodę. Uroczystość odbyła się 9 września 2023 roku w Muzeum w Otrębusach, a towarzyszyło jej otwarcie wystawy „Wizerunki Matki Boskiej w sztuce ludowej” przygotowanej przez córkę – Agnieszkę.

* * *

Profesor Marian Pokropek zmarł 13 stycznia 2023 roku¹⁹. Wraz z Jego odejściem kończy się zapamiętałe uprawianie etnografii, takiej, którą traktuje się jako sens życia i podejmowanych działań. Etnografii nastawionej na ciekawość drugiego człowieka, jego wiedzy, umiejętności, wrażliwości. Tego uczył i wymagał.

Katarzyna Waszczyńska

LITERATURA

- Czerwińska Grażyna 2005, Mr Jekyll i pan Hyde – czyli podwójne życie Pokropka, [w:] L. Mróz, M. Zowczak, K. Waszczyńska (red.), *Regiony, granice, rubieże. Tom w darze dla Profesora Mariana Pokropka*, DIG, Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej UW, Warszawa, s. 449–458.
- Kosiński Arkadiusz 2016, Od Wydawcy o Autorze, [w:] M. Pokropek, *1050 lat Polski chrześcijańskiej. Od św. Wojciecha do św. Jana Pawła II*, Gmina Brwinów, Muzeum Sztuki Ludowej w Otrębusach, Brwinów, s. 4–5.
- Kowalski Marek Arpad 2005, Kustosze sztuki ludowej, [w:] L. Mróz, M. Zowczak, K. Waszczyńska (red.), *Regiony, granice, rubieże. Tom w darze dla Profesora Mariana Pokropka*, DIG, Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej UW, Warszawa, s. 425–437.

¹⁷ We wcześniejszych latach Profesor otrzymał też inne nagrody i wyróżnienia, m.in. był laureatem nagrody „Za zasługi dla kultury ludowej” im. Oskara Kolberga (1993), został też odznaczony m.in. Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (2003).

¹⁸ Warto dodać, że prof. Pokropek posiadał już jedno honorowe obywatelstwo – gminy Kadzidło, nadane Mu w 2013 r.

¹⁹ Został pochowany w grobie rodzinnym na cmentarzu w Brwinowie.

- Mosiewicz Antoni, Uszyński Kazimierz 2005, Muzeum w Ciechanowcu, [w:] L. Mróz, M. Zowczak, K. Waszczyńska (red.), *Regiony, granice, rubieże. Tom w darze dla Profesora Mariana Pokropka*, DIG, Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej UW, Warszawa, s. 413–414.
- Moszyński Kazimierz 1929, *Kultura ludowa Słowian*, t. 1: *Kultura materialna*, Polska Akademia Umiejętności, Kraków.
- Pokropek Marian 1962, *Materiały do historii budownictwa ludowego z terenu Kurpiowskiej Puszczy Zielonej*, IHKM PAN, (Prace Dział Etnografii, nr 5), Warszawa.
- Pokropek Marian 1978, *Atlas sztuki ludowej i folkloru w Polsce*, Arkady, Warszawa.
- Pokropek Marian 1979, *Wytwórczość i sztuka ludowa Pojezierza Suwalsko-Augustowskiego*, Zakład Wydawnictw CZSR, Warszawa.
- Pokropek Marian 1980, *Przewodnik po izbach regionalnych w Polsce*, Państwowa Spółdzielnia Wydawnicza, Warszawa.
- Pokropek Marian 2010, *Ludowe tradycje Suwalszczyzny*, Regionalny Ośrodek Kultury i Sztuki, Suwałki.
- Pokropek Marian 2016a, *Budownictwo drewniane Kurpiów Puszczy Zielonej*, Muzeum Kultury Kurpiowskiej w Ostrołęce, Ostrołęka.
- Pokropek Marian 2016b, *1050 lat Polski chrześcijańskiej. Od św. Wojciecha do św. Jana Pawła II*, Gmina Brwinów, Muzeum Sztuki Ludowej w Otrębusach, Brwinów.
- Pokropek Marian 2019, *Etnografia. Materialna kultura ludowa Polski na tle porównawczym*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Pokropek Marian 2020, Curriculum vitae, Otrębusy [maszynopis].

Netografia

Liceum im. Stefana Batorego, <https://batory.edu.pl/historia> (dostęp: 29.10.2023).